

Конспект и литература
за конкурс за главен асистент по средновековна българска археология
за нуждите на НАИМ при БАН – Филиал Велико Търново
(одобрени на заседание на Научния съвет на НАИМ при БАН –
Протокол №1 от 12.12.2019 г.)

1. Българската средновековна археология – периодизация и характерни черти.
2. Етапи в изследването на средновековната българска археология. Проблеми на проучванията и основни постижения.
3. Езическия период на Първото българско царство. Обща археологическа характеристика, проучвания и паметници.
4. Първото българско царство – християнски период. Обща археологическа характеристика, проучвания и паметници.
5. Ранносредновековна керамика от България (IX – XI в.). Обща характеристика, изследвания и проблеми.
6. Плиска – топография, паметници, хронология. Характеристика на ранносредновековния град според новите археологически проучвания.
7. Велики Преслав: етапи на изграждане, фортификация, светска архитектура и култова архитектура, монументално и приложно изкуство.
8. Преславската рисувана керамика (икони, архитектурна декорация, съдове) – основни характеристики, поява и развитие.
9. Импортна керамика в средновековна България (X – XIV в.) – разпространение, паметници, репертоар. Влияние върху развитието на местната керамика.
10. Селища и жилищно строителство в българските земи от началото на XI в. до края на XIV в.
11. Крепостите в българските земи от XI в. до края на XIV в. Терминология, планови и конструктивни особености.
12. Градът в българските земи от XI – XIV в.: структура, градоустройствени принципи, топография.
13. Царевград Търнов градоустройствена характеристика на столицата на Второто българско царство.
14. Царевград Търнов – градски бит, производства и художествени занаяти. Монументално и приложно изкуство.
15. Керамиката на Второто българско царство (XII – XIV в.). Характерни черти, изследвания и проблеми.
16. Църкви и манастири в българските земи през XII – XIV в.: паметници, планови особености, архитектурни типове, строителни техники, външна и вътрешна украса на храмовете.
17. Сграфито керамика в средновековна България (XII – XIV в.). Форми, репертоар, технология.
18. Късно средновековна керамика от българските земи (XV – XVII в.). Характерни черти, изследвания и проблеми.

Списък на основната литература за конкурс за главен асистент по средновековна българска археология

- Акрабова-Жандова 1976:** Иванка Акрабова-Жандова. Преславската рисувана трапезна керамика. – В: Преслав, II, 1976, с. 62-80.
- Аладжов А. 2010:** Андрей Аладжов. Византийският град и българите VII–IX в. (по археологически данни). София, 2010.
- Аладжов Д. 1995:** Димчо Аладжов. Резултати от археологическите разкопки в Констанция – В: Марица-Изток, 3. Раднево, 1995, с. 181-226.
- Алексиев 1985:** Йордан Алексиев. Занаятите в Търновград. – В: Царстващият град Търнов. Археологически проучвания. София, 1985, с. 135-154.
- Алексиев 1987:** Йордан Алексиев. Производство на сграфито керамика в Търново. – В: Векове, 1987, 1, с. 53-59.
- Алексиев 2002:** Йордан Алексиев. За манастирите на Света гора, Търновските планини и Търновската света гора. – В: Известия на Регионален исторически музей Велико Търново, 17-18, 2002, с. 251-255.
- Алексиев 2003:** Йордан Алексиев. Железодобив и железобработка през Второто българско царство (въз основа на материали от столичния Търнов). – В: Традиции и приемственост в България и на Балканите през средните векове. Юбилеен сборник посветен на проф. д.и.н. Й. Андреев. Велико Търново, 2003, с. 290-298.
- Алексиев 2004:** Йордан Алексиев. Средновековно селище при село Хотница, Великотърновско. – В: Юбилеен сборник „Средновековно Търново. Археологически проучвания“. В. Търново, 2004, с. 35-92.
- Алексиев 2006:** Йордан Алексиев. По въпросът за стъклопроизводството в Търнов (опит за локализация на работилниците). – В: Приноси към българската археология, 3. София, 2006, с. 109-118.
- Alexiev 1995:** Jordan Alexiev. Formes et decoration de la ceramique sgraffite de Tarnovo. – В: Материална култура и изкуство в българските земи VI – XVII в. София, 1995, 92-99 (= Известия на археологическия институт XXXVIII).
- Ангелова 1993:** Стефка Ангелова. Средновековен некропол край Южната крепостна стена на Дръстър. – В: Годишник на Софийския университет, Исторически факултет, 86, 1993.
- Антонова 1995:** Вера Антонова. Шумен и Шуменската крепост. Шумен, 1995.
- Аспарухов 1997:** Милко Аспарухов. Археологически приноси към историята на средновековния Никопол. Враца, 1997, 175 с.
- Бакалова 1977:** Елка Бакалова. Бачковската костница. София 1977.
- Бобчева 1979:** Любка Бобчева. Сграфито керамика от Калиакра. – В: Известия на народния музей-Варна, 15 (30), 1979, с. 125-137.
- Божилков, Гюзелев 1999:** Иван Божилков, Васил Гюзелев. История на България. (том 1), Анубис, 1999, 704 с.
- Borisov 1989:** Boris Borisov. Djadovo. Vol. 1. Mediaeval Settlement and Necropolis (11th - 12th Century). Tokio, 1989, 384 s.
- Борисов 1991:** Борис Борисов. Средновековно селище и некрополи край с. Знаменосец. – В: Марица-Изток, 1. София, 1991, с. 205-306.
- Борисов 2002:** Борис Борисов. Керамика и керамично производство през XI – XII в. от територията на днешна Югоизточна България. [Марица-Изток, VI]. Раднево, 2002, 289 с.
- Борисов 2013:** Борис Борисов. Полски Градец. Археологически проучвания, т. 1, 559 с.
- Бояджиев 1982:** Стефан Бояджиев. Архитектурата на кръглата църква в Преслав. – В: Изследвания върху архитектурата на българското средновековие, София 1982, с. 5-130.

- Бонев 1983:** Стойчо Бонев. Художествената резба върху кост - връзки и влияния с другите приложни техники през X в. – В: Преслав, 3, 1983, с. 149-159.
- Бонев 1995:** Стойчо Бонев. Южната стена на Преславския аул и въпросът за хронологията на преславското крепостно строителство. – В: Плиска-Преслав, 6, 1995, с. 101-108.
- Бонев Ст. 1998:** Стойчо Бонев. Царският дворец във Велики Преслав: Площадът с фиалата (IX–XIV век). В. Търново, 1998, 206 с.
- Бонев Ст. 2013:** Стойчо Бонев. Личният дворец на преславските владетели. – В: Преслав, 7, 2013, с. 29-43.
- Божков 1985:** Атанас Божков. Търновската средновековна художествена школа. София 1985.
- Буюклиев 1982:** Христо Буюклиев. Средновековен български некропол в района на Чаталка, Старозагорско. – В: Известия на музеите от Югоизточна България, 5, 1982, с. 59-87.
- Бъчваров 1993:** Иван Бъчваров. Янтренски некрополи. В. Търново, 1993, 170 с.
- Българският... 1995:** Българският средновековен град. Технологии. София, 1995.
- Ваклинов 1977:** Станчо Ваклинов. Формиране на старобългарската култура. София 1977, 293 с.
- Ваклинова 1994:** Маргарита Ваклинова. Преславският дворец (главните дворцови постройки през сто-личния период). – В: Историко-археологически изследвания в памет на проф. Станчо Ваклинов. Велико Търново 1994, с. 45-57.
- Ваклинова, Щерева, Горянова, Манолова-Войкова, Димитров 1994:** Маргарита Ваклинова, Ирина Щерева, Снежана Горянова, Мария Манолова-Войкова, Петър Димитров. Владетелската църква на Велики Преслав. – В: Археология 2003, 4, с. 30-40.
- Василева 1985:** Дафина Василева. Дворцовият комплекс на Велики Преслав (архитектурно-строителни проучвания и реконструкция). – В: Известия на българското историческо дружество, 37, 1985, с. 5-26.
- Витлянов 1981:** Стоян Витлянов. Ковашки инструменти и съоръжения през средновековието в България. – В: Археология, 1981, 3, с. 54-63.
- Въжарова 1976:** Живка Въжарова. Славяни и прабългари (по данни от некрополите от VI–XI в. на територията на България). София, 1976, 447 с.
- Вълов 1977:** Въло Вълов. Водоснабдяването на средновековните български градове и крепости (VII–XIV в.). – В: Археология, 1977, 1, с. 14-30.
- Гатев 1977:** Пейо Гатев. Накити от погребения от XI–XII век. – В: Археология, 1977, 1, с. 30-46.
- Гатев 1985:** Пейо Гатев. Средновековно селище и некропол от XII в. край с. Ковачево, Пазарджишки окръг. [Разкопки и проучвания, 12] София, 1985, 163 с.
- Генова 1981:** Елена Генова. Средновековен некропол в местността Стражата край Плевен. – В: Известия на Народния исторически музей, 3, 1981, с. 55-101.
- Георгиев 1993:** Павел Георгиев. Мартириумът в Плиска и началото на християнството в България. София 1993, 140 с.
- Георгиев 2001:** Павел Георгиев. Християнските храмове в Плиска – топография и функция. – В: Християнската идея в историята и културата на Европа. Варна, 2001, с. 86-100.
- Георгиев, Витлянов 2001:** Павел Георгиев, Стоян Витлянов. Архиепископията – манастир в Плиска. София, 2001, 234 с.
- Георгиев 2004:** Павел Георгиев. Тридесет години на Филиала на Археологическия институт с музей при БАН в град Шумен. – В: Плиска-Преслав, X, 2004, с. 7-12.
- Георгиева 1980:** Соня Георгиева. Средновековна керамика от Мелнишката крепост (предварително съобщение). – В: Археология, 1980, 2, с. 47-54.

- Грабар 1978:** Андрей Грабар. Боянската църква. София 1978.
- Григоров 2007:** Валери Григоров. Метални накити от средновековна България (VII–XI в.). [Дисертации, т. 1] София, 2007, 254 с.
- Дерменджиев 2011:** Евгени Дерменджиев. Укрепено водоснабдително съоръжение в столичната цитадела на хълма Царевец във Велико Търново. – В: България, българите и Европа – мит, история, съвремие. т. IV. В. Търново, 2011, с. 440-468.
- Дерменджиев 2014:** Евгени Дерменджиев. Средновековно селище край село Росица, община Павликени. – В: Известия на Регионален исторически музей – Велико Търново, XXVIII – XXIX, 2013 – 2014. В. Търново, 2014, с. 157-221.
- Джамбов 1983:** Иван Джамбов. Средновековното селище върху античния град при Хисар. – В: Известия на българското историческо дружество, 35, 1983, с. 5-26.
- Джамбов 1991:** Иван Джамбов. Средновековната крепост край Сопот. Пловдив, 1991, 191 с.
- Джамбов 1992:** Иван Джамбов. Замъкът в средновековна България – традиции и влияния. – В: Археология, 1992, 3, с. 10-19.
- Джингов, Балканска, Йосифова 1990:** Г. Джингов, А. Балканска, М. Йосифова, Калиакра. Том 1. София, 1990, 208 с.
- Джингов 1960:** Георги Джингов. За производството на стъкло в средновековна България. – В: Археология, 1960, 4, с. 1-8.
- Джингов 1965:** Георги Джингов. Древното стъкло и стъклопроизводство в България. – В: Археология, 1965, 4, с. 11-20.
- Димитров Павлин 1982:** Павлин Димитров. Сграфито керамиката и керамичната традиция в България. – В: България 1300. Институции и държавна традиция 2. Доклади от Третия конрес на Българското историческо дружество, 3-5 октомври 1981 г. София, 1982, с. 359-366.
- Димитров П. 2012:** Петър Димитров. Велики Преслав. Историческа топография до XIV век (по археологически данни). Автореферат. София, 2012, 50 с.
- Димитров Я. 1995:** Янко Димитров. Църква и некропол във Външния град на Плиска (края на X–XI в.). – В: Плиска-Преслав, 7, 1995, с. 42-70.
- Димитров Я. 2003:** Янко Димитров. Наблюдения върху битовата керамика от обект 31 в Плиска. – В: Плиска-Преслав, том. 9, Шумен, 2003, 181-213.
- Димова 1985:** Виолета Димова и др. Средновековният Червен. Том 1: Цитаделата на града. София, 1985, 289 с.
- Димова 2008:** Виолета Димова. Църквите в България през XIII-XIV в. София 2008 г.
- Долмова-Лукановска 1985:** Мария Долмова-Лукановска. Златарството в Търнов. – В: Културата на средновековния Търнов. София, 1985, с. 83-93.
- Долмова-Лукановска 2002:** Мария Долмова-Лукановска. Жилищното строителство в крепостта Трапезица. – В: Юбилеен сборник в чест на проф. Д. Овчаров. Велико Търново, 2002, с. 121-125.
- Долмова-Лукановска 2007:** Мария Долмова-Лукановска. Археологически проучвания на средновековна улица по северозападния склон, квартал при третата порта на главния вход, източна крепостна стена и квартал при Френкхисарската порта на Царевец. Велико Търново, 2007.
- Дончева 2003:** Стела Дончева. Базиликите от Първото българско царство. Шумен, 2003, 154 с.
- Дончева 2008:** Стела Дончева. Кръстополните църкви в Първото българско царство. В. Търново, 2008, 370 с.
- Дончева-Петкова 1977:** Людмила Дончева-Петкова. Българска битова керамика през ранното средновековие. София, 1977, 223 с.

- Дончева-Петкова 1995:** Людмила Дончева-Петкова. Учените за българското средновековие. – В: Археология, 1995, 1, с. 22-29.
- Дончева-Петкова 2011:** Людмила Дончева-Петкова. Средновековни кръстове-енколпиони от България. София 2011, 758 с.
- Дончева-Петкова 2017:** Людмила Дончева-Петкова. Керамика от производствения център на Плиска. – В: In honorem, 4. Tempus fugit. Юбилеен сборник в чест на 70-годишнината на проф. д-р Стоян Витлянов. Шумен, 2017, 72-111.
- Жекова 2013:** Жена Жекова. Велики Преслав през втората половина на XIII в. Залезът на един царстващ град (по нумизматични данни). – Преслав, 7, 2013, 303-318.
- Иванов 2003:** Станислав Иванов. Строителни похвати в преславските крепостни стени. – В: Преславска книжовна школа, 7, 2003, с. 451-461.
- Игнатов 1963:** Борис Игнатов. Към въпроса за българската архитектурна школа във византийски стил. – В: Археология, 1963, кн. 3.
- История на България** [Многотомна история на България в 14 тома, издание на БАН]. Т. II. Първа българска държава. София, 1981, 506 с.; Т. III. Втора българска държава. София, 1982, 526 с.
- История на Велико Търново 1.** София 1986.
- Йорданов С. 1994:** Стоян Йорданов. За някои общи и специфични черти в развитието на средновековния Червен през XIII и XIV в. – В: Историко-археологически изследвания. В памет на проф. д-р Станчо Ваклинов. Велико Търново, 1994, с.129-139.
- Йорданов С. 2004:** Стоян Йорданов. Скалният манастир „Свети архангел Михаил“ при село Иваново. Русе, 2004, 111 с.
- Йосифова 1993:** Мария Йосифова. Градоустройство и архитектура на Външния град в средновековна Калиакра (13-14 век). – Приноси към българската археология, 2. София, 1993, с. 58-63.
- Кирилов 2002:** Чавдар Кирилов. Българският замък – реален или въздушен? – В: Българските земи през средновековието (VII–XVIII в.). Международна конференция в чест на 70-годишнината на проф. Александър Кузев. (Acta musei Varnaensis III-2), Варна, с. 179-204.
- Колева 2009:** Румяна Колева. Средновековна глазирана керамика от Дръстър. – В: EURIKA. In honorem Ludmilae Donchevae-Petkovae. София, 2009, 275-290.
- Колева 2010:** Румяна Колева. Данни за производството на сграфито керамика в средновековния Дръстър. – В: Studia Archaeologica Universitatis Serdicensis, Supplementum V (2010). Stephanos Archaeologicos. In honorem Professoris Stephcae Angelova, с. 713-738.
- Коледаров 1967:** Петър Коледаров. Към въпроса за развитието на селищната мрежа и на нейните елементи в средищната и източната част на Балканите от VII до XVIII в. – В: Известия на Института за българска история, 18, 1967, с. 89-146.
- Константинов 2015:** К. Константинов. Външният град на Плиска през Следстоличния период (893-971 г.). Шумен, 2015.
- Косева 2016:** Диана Косева. Стенописи от археологическите разкопки на средновековната българска столица Търново. 2 тома. Велико Търново, 2016.
- Косева, Тотев 2017:** Диана Косева, Константин Тотев. Каменната пластика от средновековната българска столица Търново (1185–1393). Велико Търново, 2017, 234 с.
- Kostova 2000:** Rosina Kostova. Bulgarian monasteries ninth to tenth centuries: interpreting the archaeological evidence. – В: Плиска-Преслав, 8, 2000, с. 190-202.
- Костова 2004:** Росина Костова. Имало ли е манастири-ергастерии в България през X век? – В: Civitas divino-humana. В чест на професор Георги Бакалов. София, 2004, с. 457-469.

- Кузев, Гюзелев 1981:** Александър Кузев, Васил Гюзелев. Български средновековни градове и крепости. Том 1: Градове и крепости по Дунав и Черно море. Варна, 1981, 440 с.
- Културата... 1985:** Културата на средновековния Търнов. София, 1985.
- Лишев 1970:** Страшимир Лишев. Българският средновековен град: обществено-икономически очерк. София, 1970, 223 с.
- Мавродинова 1980:** Лиляна Мавродинова. Земенската църква. София 1980.
- Мавродинова 1995:** Лиляна Мавродинова., Стенната живопис в България до края на XIV век. София 1995.
- Манолова 2000:** Мария Манолова. Към въпроса за разпространението на белоглинената византийска трапезна керамика в българските земи от края на VIII до края на XII в. – В: Археология, 2000, 1, с. 1-15.
- Манолова-Войкова 2003:** Мария Манолова-Войкова. За произхода на червеноангобираната керамика в българските земи от XI-XII в. – Acta musei Varnaensis, III-2, Варна, 2003, 217-224.
- Миланова 2009:** Оленка Миланова. Замъкът "Баба Вида" и средновековният Бдин през XIII–XIV в. – В: Приноси към българската археология, том 6, 2009, с. 157-167.
- Михайлов 1955:** Стамен Михайлов. Дворцовата църква в Плиска. – В: Известия на археологическия институт, XX, 1955, с. 229-256.
- Михайлова 2004:** Тонка Михайлова. „Административната сграда“ в Преслав през вековете. – В: Известия на Историческия музей-Шумен, 12, 2004, с. 114-124.
- Миятев 1936:** Кръстю Миятев. Преславската керамика. София, 1936, 154 с. + XXVIII табла.
- Нешева 1978:** Виолета Нешева. Накитът в средновековния български костюм през XIII–XIV век. – В: Българска етнография, 1978, 3-4, с. 111-124.
- Нешева 2000:** Виолета Нешева. Богоспасният Цариград Търнов. Дворцовият площад на Царевец и църквата Св. Параскева (Петка) Търновска. София, 2000, 233 с.
- Нешева 2006:** Виолета Нешева. Деспот-Славовите резиденции в Цепена и в Мелник – В: Тангра. Сборник в чест на 70-годишнината на акад. Васил Гюзелев. София, 2006, с. 409-430.
- Нешева 2008:** Виолета Нешева. Богозиданият град Мелник. София, Иврай, 2008, 364 с.
- Николов (ред.) 2005:** Васил Николов (отг. ред.). Национален археологически музей. 100 години от откриването на първата експозиция, 18.05.1905 – 18.05.2005 г. София, 2005, 151 с.
- Николова 2002:** Бистра Николова. Православните църкви през българското средновековие IX–XIV в. София, 2002, 206 с.
- Николова, Робов 1994:** Янка Николова, Мирко Робов. Теодосиевият манастир при Килифарево в светлината на новите археологически проучвания. – В: Търновска книжовна школа, 5. Велико Търново, 1994, с. 571-580.
- Николова, Робов 2005:** Янка Николова, Мирко Робов. Храмът на първите Асеновци: Църквата „Св. Димитър“ във Велико Търново. В. Търново, 2005, 207 с.
- Овчаров Д. 1975:** Димитър Овчаров. Нови данни за укрепителната система на Преслав. – В: Архитектурата на Първата и Втората българска държава. София, 1975, с. 102-120.
- Овчаров Д. 1992:** Димитър Овчаров. Към въпроса за укрепителната система на Велики Преслав – В: приноси към българската археология, 1. София, 1992, с. 43-47.
- Овчаров Д. 1995:** Димитър Овчаров. Археологическата наука и Българската академия на науките (По случай 125-годишния ѝ юбилей). – В: Археология, 1995, 1, с. 1-8.
- Овчаров Д., Н. Овчаров, Аладжов 1991:** Димитър Овчаров, Николай Овчаров, Живко Аладжов. Големият царски дворец във Велики Преслав. Т. 1. Преславската патриаршия през X век. София, 1991, 177 с.

- Овчаров Н., Хаджиева 1992:** Николай Овчаров, Даниела Хаджиева. Средновековният манастир в Кърджали – център на епископията на Ахридос (XI – XIV в.). [Разкопки и проучвания, 24] София, 1992, 140 с.
- Овчаров Н., Стоименов 2004:** Николай Овчаров, Димитър Стоименов. Архивите на стратегия Велики Преслав и областния център Перперикон – сравнителен анализ по сфрагистични данни. – Преслав, том 6, София, 2004, с. 339-343.
- Овчаров Т. 1985:** Тодор Овчаров. Болярското жилище на Царевец. – В: Царстващият град Търнов. София, 1985, с. 90-102.
- Овчаров Т. 1993:** Тодор Овчаров. Външна украса на средновековните търновски църкви (XIII-XIV в.) – В: Приноси към българската археология 2. София 1993. 88-91.
- Овчаров Т. 2000:** Тодор Овчаров. Керамиката на Второто българско царство. Велико Търново, 2000, 218 с.
- Петрунова 1993:** Бони Петрунова, Особеностите на християнския погребален обряд в средновековните некрополи от Югоизточна България. – В: Североизточна Тракия и Византия през IV–XIV век. София-Сливен, 1993.
- Петрунова 2009:** Бони Петрунова. Християнското погребение – предизвикателство за археолога. – В: Проблеми и предизвикателства на археологическите и културно-историческите проучвания. Т. I. Археология и култура. Пловдив, 2009, с. 354-364.
- Плетньов 2003:** Валентин Плетньов. За предназначението на един вид средновековни керамични изделия – капаци или свещници. – Acta musei Varnaensis, III-2, Варна, 2003, 225-240.
- Плетньов 2004:** Валентин Плетньов. Битовата керамика във Варна XV – XVIII в. Варна, 2004.
- Плетньов 2005:** Валентин Плетньов. Порцелан и майолика от Варна. Варна, 2005.
- Попконстантинов, Костова 2013:** Казимир Попконстантинов, Росина Костова. Манастирът на Георги, синкел български в Преслав: Историята на една българска аристократична фамилия от X в. – В: Преслав, 7, 2013, с. 44-62.
- Попов А. 1967:** Атанас Попов. Средновековният Крън. – В: Известия на българското историческо дружество, 25. 1967, с. 233-251.
- Попов А. 1980:** Атанас Попов. Крепостната система на столицата Търновград. – В: Сборник 1300 години България. Велико Търново, 1980, с. 60-87.
- Попов А. 1982:** Атанас Попов. Крепости и укрепителни съоръжения в Крънската средновековна област. София, 1982, 165 с.
- Попов А. 1984:** Атанас Попов. Металургичното производство в Търновград (XIII–XIV век). – В: Сборник в памет на проф. С. Ваклинов. София, 1984, с. 204-207.
- Попов А. 1985:** Атанас Попов. Художествени занаяти в Търнов. – В: Културата на средновековния Търнов. София, 1985, с. 66-82.
- Попов С. 2006:** Стоян Попов. Укрепената градска владетелска резиденция в днешните български земи през XII – XIV век (по археологически данни). Автореферат на дисертация. С., 2006.
- Попов С. 2011:** Стоян Попов. Замъкът в Европа и България през Средните векове. София, 2011, 159 с.
- Прашков 2000:** Любен Прашков. Икони от България IX–XV век. София, 2000, 79 с.
- Прашков, Бакалова, Бояджиева 1992:** Любен Прашков, Елка Бакалова, Стефан Бояджиев. Манастирите в България. София, 1992.
- Рабовянов 2010:** Деян Рабовянов. Южната тераса на хълма Трапезица. Проблеми на стратиграфията, периодизацията и хронологията. – В: Археология, 2010, 3-4, с. 103-122.
- Рабовянов 2011:** Деян Рабовянов. Извънстоличните каменни крепости на Първото българско царство (IX – началото на XI век). (Дисертации, том 5), София, 2011, 308 с.

- Рабовянов 2015:** Деян Рабовянов. Археологически проучвания в Южния сектор на Трапезица. Том 1. Средновековният град. Велико Търново, 2015.
- Рабовянов 2017:** Деян Рабовянов. Фортификацията на крепостта Трапезица – втората цитадела на българската столица Търново. – В: In honorem 4. Tempus fugit. Юбилеен сборник в чест на 70-годишнината на проф. д-р Стоян Витянов. Шумен, 2017, 175-202.
- Рабовянов 2018:** Деян Рабовянов. „Венелин Бараков. Градът във Второто българско царство. Раждане, типология и структура.“ Издателство „Абагар“, Велико Търново, 2015. – Известия на НИМ – София, XXX, 2018, 331-355.
- Рашев 1982:** Рашо Рашев. Старобългарски укрепления на Долния Дунав (VII-XI в.). Варна, 1982.
- Рашев 1985:** Рашо Рашев. Проучвания на външната крепостна стена в Преслав. – В: Плиска-Преслав, IV, 1985, с. 215-222.
- Рашев 2008:** Рашо Рашев. Българската езическа култура. София, 2008.
- Робов 1993:** Мирко Робов. Манастирите в Търново и околността през XII-XIV век. Автореферат, 1993, 26 с.
- Робов 2003:** Мирко Робов. Средновековен некропол в Западното подножие на хълма „Момина крепост“ във Велико Търново. – В: Традиции и приемственост в България и на Балканите през средните векове. Юбилеен сборник в чест на проф. Й. Андреев. В. Търново, 2003, с. 266-272.
- Робов 2019:** Мирко Робов. Манастирите в столично Търново (XIII – XIV в.). – В: Томичовият псалтир в България. Книжовност и духовност. Съст. А. Джурова, К. Тотев. София, 2019, 79-100.
- Славчев 1978:** Петър Славчев. Сградостроителство и градоустройство в средновековно Търново. – Годишник на музеите в Северна България, IV, 1978, с. 36-50.
- Сотиров 1993:** Иван Сотиров. Към въпроса за златарското производство в българските земи през 13-14 век. – В: Приноси към българската археология, 2. София, 1993, с. 127-136.
- Средновековно Търново:** Археологически проучвания. Юбилеен сборник. Велико Търново 2004.
- Станев 2011:** Камен Станев. Тракия през ранното средновековие. Велико Търново, 2012, 207 с.
- Станилов 2006:** Станислав Станилов. Художественият метал на българското ханство на Дунав (7-9 век). Опит за емпирично изследване. София, 2006, 365 с.
- Станчева 1964:** Магдалина Станчева. Средновековна сграфито керамика от София. – В: Сердика, том 1, София, 1964, 169-193.
- Станчев-Ваклинов, Друмев (ред.) 1976:** Станчо Станчев-Ваклинов, Димитър Друмев (отговорни ред. на тома). История на българското изобразително изкуство. Т. 1. София 1976, 328 с.
- Тотев Т. 1982а:** Тотю Тотев. Преславското златно съкровище. София 1983, 102 с.
- Тотев Т. 1982б:** Тотю Тотев. Манастирът в Тузлалъка – център на рисуваната керамика през IX-X в. [Разкопки и проучвания, 8]. София, 1982, 79 с.
- Тотев Т. 1982в:** Тотю Тотев. Вносна керамика, стъкло и накитни предмети в Преслав. – В: Средновековна България и Черноморието. Съст. А. Кузев. Варна, 1982, 79-88.
- Тотев Т. 1984:** Тотю Тотев. Кръстовидна църква под Голямата базилика в Плиска. – В: Сборник в памет на проф. Станчо Ваклинов. София, 1984, с. 160-169.
- Тотев Т. 1993:** Тотю Тотев. Велики Преслав (пътеводител). Варна, 1993, 123 с.
- Тотев Т. 1998:** Тотю Тотев. Дворцовият манастир в Преслав. Шумен, 1998, 138 с. + LVIII табла.
- Тотев Т. 2001:** Тотю Тотев. Керамичната икона в средновековна България. София 2001, с. 159 + XCVIII табла.

- Тотев Т. 2003:** Тотю Тотев. Монастири в Плиске и Преславе в IX–X вв. /Краткая археологическая характеристика/. – В: Преславска книжовна школа, 2003, 7, с. 347-365.
- Тотев К. 1996:** Константин Тотев. Творби на византийския клетъчен емайл от Търновград. – В: Бог и цар в българската история. Пловдив, 1996, с. 253-260.
- Тотев К. 1999:** Константин Тотев. Византийски модели и традиции в приложното изкуство на Второто българско царство. – Сб. Търновска книжовна школа, т. 6, В. Търново, 1999, с. 600-620. (и посочената литература, най-вече бел. 2, 3, 9, 10, 11, 34, 51)
- Тотев К. 2001:** Константин Тотев. Царската църква „Св. 40 мъченици“ и манастирът Великата лавра в Търновград. (Резултати от последните археологически проучвания.) – В: Археология, 2001, 1-2, с. 30-44.
- Тотев К. 2004:** Константин Тотев. Стенописен календар от църквата „Св. 40 мъченици“ във В. Търново. – В: Юбилеен сборник „Средновековно Търново. Археологически проучвания“. В. Търново, 2004, с. 199-245.
- Тотев К. 2010:** Константин Тотев. Златни пръстени-печати от времето на Второто българско царство 1185–1396 г. В. Търново, 2010, 174 с.
- Тотев К. 2012а:** Константин Тотев. Константинополски литийни кръстове от бронз, открити в България. Част I. – В: Археология, ЛШ, 2012, 1, с. 46-62.
- Тотев К. 2012б:** Константин Тотев. Константинополски литийни кръстове от бронз, открити в България. Част II. – В: Археология, ЛШ, 2012, 2, с. 66-80.
- Тотев К., Дерменджиев, Караилиев, Косева 2011:** Константин Тотев, Евгени Дерменджиев, Пламен Караилиев, Диана Косева. Археологически проучвания на средновековния град Трапезица. Сектор Север. Т. I. В. Търново, 2011, 282 с.
- Тотев, Косева 2016:** Константин Тотев, Диана Косева. Столичният Търнов в християнската култура на Балканския свят. – В: Великите Асеновци. В. Търново, 2016, с. 364-376.
- Тотев, Рабовянов 2019:** Константин Тотев, Деян Рабовянов. Столичният Търнов – сакрална топография, реликви и мощи. – В: Томичовият псалтир в България. Книжовност и духовност. Съст. А. Джурова, К. Тотев. София, 2019, 101-122.
- Totev 1992:** Konstantin Totev. Icones et croix de steatite de Tarnovo (Tarnovgrad). – Cahiers Archeologiques, 1992, № 40, p. 123-138.
- Totev 2016:** Konstantin Totev. Die Hauptstadt Tarnovo in der Christlichen Kultur des Balkans. – In: Glanz des Ostens-Christliche Kunst aus Bulgarien. Sofia, 2016, p. 79-97.
- Totev 2017:** Konstantin Totev. Bronze Processional Crosses from Constantinople. – In: Medieval Bulgarian Art and Letters in a Byzantine Context. American Research Center in Sofia. Sofia 2017, p. 69-103.
- Тулешков 1989:** Николай Тулешков. Архитектурата на българските манастири. София, 1988, 196 с.
- Харбова 1979:** Маргарита Харбова. Укрепеният български средновековен град. София, 1979, 170 с.
- Харбова 1981:** Маргарита Харбова. Отбранителни съоръжения в българското средновековие. София, 1981, 211 с.
- Херман, Вендел, Нешева 1988:** Йоахим Херман, Михаел Вендел, Виолета Нешева. Археологически проучвания в Карасура. – В: Археология, 1988, 4, с. 1-11.
- Царевград Търнов 1:** Дворецът на българските царе през Втората българска държава. История на проучванията, архитектура, надписи, монети, културни пластове преди изграждането на двореца. София, 1973, 355 с.
- Царевград Търнов 2:** Дворецът на българските царе през Втората българска държава. Керамика, битови предмети и въоръжение, накити и тъкани. София, 1974, 417 с.
- Царевград Търнов 3:** Патриаршеският комплекс през XII–XIV век. София, 1980, 233 с.

- Царевград Търнов 4:** Средновековни надписи, монограми, букви и знаци от Търновската „Велика лавра“. София, 1984, 287.
- Царевград Търнов 5:** Археологически разкопки и проучвания на крепостните стени на хълма Царевец 1966-1969 г. София, 1992, 198 с.
- Цветков 2002:** Борис Цветков. Селищната мрежа в долината на Средна Струма през Средновековието IX–XVII в. (по археологически данни). София, 2002, 243 с.
- Чангова 1972:** Йорданка Чангова. Средновековното селище над тракийския град Севтополис (XI-XIV в.). София, 1972, 149 с.
- Чангова и др. 1983:** Йорданка Чангова и др. Перник. Том 2: Крепостта Перник VIII-XIV в. София, 1983, 215 с.
- Чангова 2006:** Йорданка Чангова. Ловеч: Цитаделата на средновековния град XII–XIV в. София, 2006, 191 с.
- Чанева-Дечевска 1980:** Нели Чанева-Дечевска. Църкви и манастири от Велики Преслав. София, 1980, 198 с.
- Чанева-Дечевска 1984:** Нели Чанева-Дечевска. Църковната архитектура на Първата българска държава. София, 1984, 246 с.
- Чанева-Дечевска 1988:** Нели Чанева-Дечевска. Църковната архитектура в България през XI-XIV в. София 1988.
- Чокоев 2006:** Иван Чокоев. Текстил от средновековни археологически обекти в България. Велико Търново, 2006, 180 с.
- Щерева 1977:** Ирина Щерева. Принос към проучването на средновековната керамика в България XI–XII в. – В: Археология, 1977, 3, с. 6-18.
- Щерева 1992:** Ирина Щерева. Средновековният Сливен. – В: Приноси към българската археология. Т. 1. София, 1992 с. 92-95.
- Щерева, Меламед, Горянова, Пазвантова 1995:** Ирина Щерева, Катя Меламед, Снежана Горянова, Евгения Пазвантова. Българският средновековен град. Технологии. София, 1995, 104 с.
- Юрукова, Пенчев 1990:** Йорданка Юрукова, Владимир Пенчев. Български средновековни печати и монети. София, 1990, 254 с.
- Янков 1991:** Димитър Янков. Средновековни християнски некрополи в района на „Марица-Изток“. – В: Марица-изток: Археологически проучвания. Том 1. София, 1991.
- Kazhdan 1998:** A. Kazhdan. Polis and Kastron in Theophanes and in some other historical texts. – In: EYCYXIA. Melanges offerts a Helene Ahrweilere. Paris, 1998, p. 346-360.
- Oberländer-Târnoveanu 2003:** E. Oberländer-Târnoveanu. La monnaie dans l'espace rural byzantin des Balkans orientaux – un essai de synthèse au commenement du XXIe siècle. - Peuce NS, 1 (14), 2003, 341-412.